

## Egy csöndes és egy zajos párizsi tárlat

Steinitz Tibor

A párizsi Modern Művészet Múzeuma nemrégiben roppant érdekes és értékes kiállítást rendezett Vaszili Kandinszki orosz festőművész alkotásaiból. Ez a nem mindennapi érdeklődést érdemlő tárlat azonban csöndben, csaknem észrevétlenül telt el.

Vaszili Kandinszki munkássága művészettörténeti jelentőségű. Az ő nevéhez fűződik a XX. század elvont művészetének keletkezése. Oroszországban, Németországban és Franciaországban rendkívüli tevékenységet fejtett ki a művészetelmélet terén, művészi elcsoportok szervezésében és a modern művészet új irányzataiért sikraszálló folyóiratok elindításában. Az ő festményeinek és elméleti munkásságának figyelembevétele nélkül nem mérhető föl korunk képzőművészete.

A francia fővárosban negyvennégy alkotását állították ki 1900 és 1924 között festett sok-sok műve közül. A tárlat anyagát úgy válogatták meg, hogy áttekintően ábrázolja Kandinszki művészetének alakulását. Fejlődésének első, úgynevezett impresszionista szakaszát három, világos színekkel festett tájkép képviselte. Második szakaszából, a fauvista szakaszból néhány, hegyi tájakat és szétszórt házacskákat ábrázoló, erős színezetű képe ad izelítőt. Ezek az alkotásai az orosz népi színezés és a német expresszionizmus hatásáról

tanúskodnak. A harmadik, úgynevezett drámai szakaszban Kandinszki teljesen eltért a valóság reális érzékelésétől. Ehhez a szakaszhoz tartozik 1910-ben festett első elvont aquarellje. A tárlat legbehatóbban a negyedik, úgynevezett építészeti szakaszát mutatta be, egy egész sor 1920 és 1924 között készült festménye révén.

A kiállítás látogatóinak a képek ilyen megválogatása nemcsak arra nyújtott lehetőséget, hogy közelebbről megismerjék korunk képzőművészetének egyik kiváló képviselőjét, hanem arra is, hogy meglássák, hogyan születtek és fejlődnek a festőművészetben a kifejezés elvont formái.

\*

Bernard Buffet tárlatát, melyet a Charpentier Képcsarnokban rendeztek meg, már nagy reklám előzte meg és kísérte végig. Az újságok oldalakat írtak erről a harmincéves festőről, s helyét közvetlenül Picasso mögött jelölték meg. A tárlat megnyitása alkalmával a képcsarnok utcája úgy megtelt közönséggel, hogy a forgalmi rendőrségnek kellett beavatkoznia. A belépőjegyek ára 1000 frank volt!

A képcsarnok néhány nagy termében Buffet száz festményét állították ki, köztük több egészen nagyméretű vásznat is. Művei előtt egyetlen néző sem haladhatott el közömbösen. Mindenkit

megragadott expresszionista eredetisége és tehetsége. A kiállított képeket 1944 és 1958 között festette. Első tájképein még erősen érezhető Utrillo, első figuráin pedig Degas hatása. Sajátos témái és kifejezőmódja 1947-ben csillannak meg először, hogy később mindinkább csak azok dominálnak. Buffét 1952-ig kialakította saját stílusát, attól kezdve pedig 1957-ig, a világ nyomorának és szörnyűségének ábrázolásán fáradozik, s ebben eredeti expresszionista magasságokat ért el.

Képeiben arról a szomorúságról, nincstelenségről, céltalanságról, bizonytalanságról és borzalomról szól, amely ifjúságának korában nehezedett az emberiségre. A Krisztus ostromozását ábrázoló nagy vázna, például, a mai nézőnek a haláltáborok nyomoráról és embergyalázásáról beszél. Az 1954-ben

festett hétméteres képein a háború borzalmait örökítette meg. A későbbi években a cirkuszi élet talmi örömeit és mesterséges csillogását festette meg.

1957-ben készült képein, melyek párizsi és amerikai tájakat ábrázolnak, már erős hanyatlás tapasztalható. Ezekben már alig van más, mint modoros vertikalizmus. A néző megtorpan előtűk, mert nem hiszi, hogy Buffét mindössze tíz év alatt elmondta volna mindazt, amit a világ nyomorának oly mélyen benne gyökerező víziójáról el akart mondani; s fölvetődik benne a kérdés: miért nem hagyták ezt a ropant tehetségű művészt, hogy tovább fesse az emberi szenvedésekről szerzett élményeit, miért készítették arra, hogy üzemszerűen termelje a festményeket, melyeket csak mesterségesen, reklámmal lehet értékesé tenni.